

Nicci French

Wat te doen
als iemand sterft

Vertaald door
Irving Pardoën

Anthos | Amsterdam

I

Er zijn van die momenten dat je leven ingrijpend verandert; je hele leven valt uiteen in twee perioden: de tijd ervoor en die erna, van elkaar gescheiden door een klop op de deur. Zo ging het bij mij ook. Ik was aan het opruimen. Ik had de kranten van de vorige dag, enveloppen en ander oud papier in de mand bij de open haard gelegd om er na het avondeten de haard mee aan te steken. De risotto stond net lekker te pruttelen. Eerst dacht ik dat het Greg was, dat hij zijn sleutels was vergeten, maar toen schoot me te binnen dat dat niet kon omdat hij die ochtend de auto had genomen. Hij zou trouwens niet aankloppen, maar door de brievenbus roepen. Een vriendin misschien, of een buurvrouw, een Jehova's getuige, een colporteur die langs de deuren ging en wanhopig zijn best deed zijn stofdoeken en wasknijpers aan de man te brengen. Ik draaide de open haard de rug toe, liep door de gang naar de voordeur en deed die open, waarna een vlaag koude lucht in mijn gezicht woei.

Het was Greg niet, en ook geen vriendin, geen buurvrouw en geen onbekende die me wilde bekeren of huishoudelijke artikelen probeerde te verkopen. Voor me stonden twee politieagentes. De een zag eruit als een schoolmeisje, met een pony tot over haar wenkbrauwen en flaporen, de ander had haar juf kunnen zijn; ze had een vierkante onderkaak en een kortgeknipt, grijzend mannenkapsel.

'Ja?' Hadden ze me geflitst voor te hard rijden? Had ik het vuilnis te vroeg buitengezet? Maar toen zag ik bij allebei een uitdrukking van onzekerheid op het gezicht, verbazing zelfs, en kreeg ik

in mijn borst de eerste prikkeling van een akelig voor gevoel.

‘Mevrouw Manning?’

‘Ik noem mezelf Eleanor Falkner,’ zei ik. ‘Maar ik ben getrouwd met Greg Manning, dus u kunt...’ Mijn stem ebde weg. ‘Wat is er?’

‘Mogen we even binnenkomen?’

Ik ging hen voor naar de kleine huiskamer.

‘U bent de echtgenote van de heer Gregory Manning?’

‘Ja.’

Ik hoorde alles, niets ontging me. Ik zag hoe de jongste van de twee vrouwen opkeek naar haar collega terwijl ze sprak, en het viel me op dat er een gat in haar zwarte broek zat. De mond van de oudste agente ging open en dicht, maar de bewegingen leken geen verband te houden met de woorden die ze sprak, zodat ik moeite moest doen om te snappen wat ze bedoelde. Ik rook de damp van de risotto vanuit de keuken en herinnerde me dat ik het gas eronder niet had uitgedraaid, zodat hij papperig was geworden en mislukt zou zijn. Toen kwam de botte gedachte bij me op dat het natuurlijk volslagen onbelangrijk was dat de risotto was mislukt; niemand zou er immers van eten. Achter me hoorde ik hoe de wind een paar droge bladeren tegen het erkerraam blies. Het was donker buiten. Donker en kil. Nog een paar weken en de klok zou worden teruggezet. Nog een paar maanden en het zou Kerstmis zijn.

Ze zei: ‘Het spijt me heel erg, maar ik moet u meedelen dat uw echtgenoot een dodelijk ongeluk heeft gehad.’

‘Ik snap het niet.’ Maar ik snapte het wel degelijk. De boodschap was duidelijk. Een dodelijk ongeluk. Het was alsof mijn benen niet meer wisten hoe ze me overeind moesten houden.

‘Kunnen we iets voor u halen? Een glas water misschien?’

‘U zei dat...’

‘Zijn auto is van de weg geraakt,’ zei ze langzaam en geduldig. Haar lippen strekten zich en krompen dan weer ineen.

‘Dood?’

‘Helaas wel, ja.’

‘De auto is in brand gevlogen.’ Het was voor het eerst dat de jongste vrouw iets zei.

Ik keek haar aan. Ze had een vlezig, bleek gezicht; onder een van haar bruine ogen was de mascara uitgelopen. Ze heeft contactlenzen in, dacht ik bij mezelf.

‘Mevrouw Falkner. Begrijpt u wat we gezegd hebben?’

‘Ja.’

‘En er zat nog iemand in de auto.’

‘Pardon?’

‘Hij was in het gezelschap van iemand anders. Een vrouw. Wij dachten, eh... dat u dat geweest zou zijn.’

Ik keek haar uitdrukingsloos aan. Verwachtte ze nu dat ik mijn identiteit zou gaan aantonen?

‘Weet u wie het zou kunnen zijn?’

‘Ik was net aan het koken. Hij had nu zo’n beetje thuis moeten komen.’

‘Maar wie zat er bij uw man in de auto?’

‘Weet ik niet.’ Ik wreef over mijn gezicht. ‘Had ze geen tas bij zich of zo?’

‘Ze hebben niet veel kunnen terugvinden. Door het vuur.’

Ik legde een hand op mijn borst en voelde mijn hart bonzen. ‘Weet u zeker dat het Greg was? Misschien hebben ze zich vergist.’

‘Hij reed in een rode Citroën Saxo,’ zei ze. Ze sloeg haar blik neer, keek in haar notitieboekje en noemde het kenteken. ‘Uw man is de eigenaar van het voertuig.’

‘Ja,’ zei ik. Ik had moeite met praten. ‘Misschien was het iemand van zijn werk. Hij nam weleens iemand mee als hij bij klanten langsging. Tania bijvoorbeeld.’ Terwijl ik het zei, merkte ik dat het me niet lukte iets te voelen bij de mogelijkheid dat Tania ook dood zou zijn. Ik wist dat ik hier later last van zou kunnen krijgen.

‘Tania?’

‘Tania Lott. Van zijn kantoor.’

‘Hebt u haar telefoonnummer thuis?’

Ik dacht even na. Het nummer stond natuurlijk in Gregs mobiele telefoon, maar die had hij bij zich. Ik slikte moeizaam.

‘Ik geloof het niet. Misschien kan ik het wel ergens vinden. Moet ik het opzoeken?’

‘We komen er wel achter.’

‘Ik hoop niet dat u me onbeschoft vindt, maar ik zou graag willen dat u nu weggaat.’

‘Zijn er mensen die u kunt bellen? Familie of vrienden?’

‘Hoezo?’

‘Het is niet goed om nu alleen te zijn.’

‘Ik wil graag alleen zijn,’ zei ik.

‘Voor het geval u iemand zou willen spreken...’ De jongste van de twee haalde een foldertje uit haar zak; ze moest het voor ze het politiebureau verlieten bij zich hebben gestoken. Goed voorbereid. Ik vroeg me af hoe vaak ze dit per jaar deden. Ze moesten eraan gewend zijn om onder alle omstandigheden met een uitdrukking van medeleven op het gezicht bij mensen op de stoep te staan. ‘Hier staan een paar telefoonnummers op van hulpdiensten waar u terecht kunt.’

‘Dank u.’ Ik nam het foldertje dat ze me aanreikte aan en legde het op tafel. Toen gaf ze me haar kaartje.

‘Hier kunt u me bereiken. Mocht het nodig zijn...’

‘Dank u.’

‘Redt u het wel?’

‘Ja hoor,’ zei ik, luider dan mijn bedoeling was. ‘Neem me niet kwalijk, ik geloof dat er een pan staat droog te koken. Ik moet er even naar kijken. U komt er wel uit, hè?’

Ik liet de twee vrouwen enigszins opgelaten in de kamer achter en liep naar de keuken. Ik haalde de pan van het gas en prikte met een pollepel in de plakkerige substantie van de aangebrande rijst. Ik had een risotto willen maken. Greg is dol op risotto, het eerste gerecht dat hij destijds voor mij had klaargemaakt. Risotto met sla en rode wijn. Ik zag hem in gedachten ineens duidelijk aan de keukentafel zitten in de sjofele kleren die hij in huis droeg; hij glimlachte naar me en hief zijn glas bij wijze van groet naar me op. Ik draaide me vliegensvlug om, met het idee dat als ik het maar snel genoeg deed, ik hem daar echt zou kunnen zien zitten.

Met innige deelneming.

Dodelijk ongeval.

Het past niet in mijn wereld. Er klopt iets niet, er is iets mis. Het is een gewone maandagavond in oktober. Ik heet Ellie Falkner, ik ben vierendertig jaar en getrouwd met Greg Manning. Er

waren hier net twee politieagentes aan de deur die me vertelden dat hij dood is, maar dat kan niet waar zijn, want dat soort dingen overkomt alleen mensen die in een ander soort wereld leven.

Ik ging aan de keukentafel zitten en wachtte. Ik wist alleen niet waarop, misschien op het moment dat ik iets zou voelen. Mensen huilen toch als er een geliefde dood is? Dan jammeren en snikken ze en lopen de tranen hun over de wangen. Greg was ongetwijfeld mijn geliefde, mijn allerliefste, maar nooit had ik minder behoefte gevoeld om te huilen dan nu. Mijn ogen waren droog en gloeiden, mijn keel deed een beetje pijn, alsof ik een koutje had opgelopen. Ik had ook pijn in mijn buik, ik legde mijn hand erop, liet die er enkele seconden op rusten en deed mijn ogen dicht. Er lagen kruimels op het tafelblad, restanten van het ontbijt. Ge-roosterd brood met marmelade. Koffie.

Wat had hij gezegd toen hij de deur uit ging? Ik kon niet meer denken. Het was een gewone maandagochtend geweest, met een grijze hemel en plassen op het trottoir. Wanneer had hij mij voor het laatst gezoend? Op mijn wang of op mijn mond? We hadden die middag via de telefoon een stomme woordenwisseling gehad, nog maar enkele uren geleden, over het tijdstip waarop hij thuis zou komen. Waren dat dan onze laatste woorden geweest? Een paar korte, afgebeten zinnestjes, en dan de grote stilte. Even kon ik me zijn gezicht niet herinneren, maar toen zag ik het weer voor me: zijn krullen, zijn donkere ogen, de manier waarop hij glimlachte. Glimlacht. Zijn sterke handen die zoveel konden. Het moest een vergissing zijn.

Ik stond op, pakte de telefoon en toetste het nummer van zijn mobiel in. Ik wachtte of ik zijn stem hoorde, en toen ik die na een paar minuten nog niet had gehoord, legde ik de telefoon voorzichtig terug, liep naar het raam en drukte mijn gezicht ertegenaan. Er liep een kat langs de tuinmuur, heel behoedzaam. Ik zag zijn ogen schitteren. Ik wachtte totdat hij uit het zicht verdwenen was.

Met een vork schepte ik wat risotto uit de pan en stak die in mijn mond. Het smaakte nergens naar. Misschien moest ik een glas whisky voor mezelf inschenken. Dat doen mensen wanneer ze in shocktoestand zijn, en ik nam aan dat ik dat nu wel was.

Maar ik dacht niet dat we whisky in huis hadden. Ik deed de drankkast open en liet mijn blik over de inhoud gaan. Er stond een fles gin, nog voor een derde gevuld; een fles Pimms, maar die was voor warme, lome zomeravonden, ver weg van het hier en nu; en een flesje schnaps. Ik schroefde de dop eraf en nam een slokje om te proeven; ik voelde hoe het zich een weg brandde in mijn keel.

In brand geraakt. In brand geraakt.

Ik deed mijn best om niet voor me te hoeven zien hoe zijn gezicht brandde, hoe zijn lichaam werd verteerd. Ik drukte mijn handpalmen in mijn oogkassen en wist slechts een miniem geluidje uit te brengen. Het was doodstil in huis. Alle geluiden kwamen van buiten: de wind in de bomen, langsrijdende auto's, deuren die dichtgeslagen werden, geluiden van mensen die gewoon doorleefden.

Ik weet niet hoe lang ik daar zo gestaan heb, maar uiteindelijk ben ik naar boven gegaan, waarbij ik me aan de trapleuningen vastgreep en mezelf als een oude vrouw stapje voor stapje omhoog hees. Ik was weduwe. Wie zou voortaan het videoapparaat voor me instellen, wie zou me in het weekend helpen met het cryptogram, wie zou me 's nachts warm houden en me dicht tegen zich aan drukken zodat ik veilig was? Dit dacht ik allemaal, maar ik voelde het niet. Minutenlang keek ik in onze slaapkamer om me heen, waarna ik me op het bed liet zakken – aan mijn kant: ik lette goed op dat ik Gregs kant niet verstoorde. Hij was een reisboek aan het lezen; hij wilde dat we samen naar India zouden gaan. Op ongeveer een derde van het boek stak er een boekenlegger uit. Zijn ochtendjas – grijs met blauwe strepen – hing aan het haakje aan de deur. Onder de oude houten stoel lagen pantoffels met platgetrapte hielen, en op de stoel een broek die hij gisteren nog had gedragen en een oude blauwe trui. Ik liep ernaartoe, pakte hem op en drukte mijn gezicht in de vertrouwde geur van zaagsel, waarna ik de trui die ik zelf aan had uitdeed en die van Greg over mijn hoofd trok. Een van de ellebogen was al wat dun, en hij begon rafelig te worden.

Ik liep het kamertje naast onze slaapkamer in, dat tijdelijk diende als rommelkamer, al hadden we er wel andere plannen

voor. Het stond vol met dozen met boeken en losse spullen die we nog steeds niet hadden uitgepakt, hoewel we hier al meer dan een jaar woonden. Er stond ook een ouderwets bad met kapotte kranen en op poten in de vorm van klauwen, dat ik in een kringloopwinkel op de kop had getikt en in onze badkamer wilde installeren zodra ik iets aan die kranen had gedaan. We waren er bij de verhuizing mee klem komen te zitten op de trap, herinnerde ik me; we konden niet meer voor- of achteruit en hadden een beetje staan giechelen, terwijl zijn moeder ons van beneden nutteloze aanwijzingen toeriep.

Zijn moeder. Ik moest zijn vader en moeder bellen. Ik moest hun vertellen dat hun oudste zoon dood was. Ik had ineens ademnood en moest tegen de deurpost leunen. Hoe vertel je iemand dit soort nieuws? Ik liep de slaapkamer weer in, ging weer op het bed zitten en pakte de telefoon die op mijn nachtkastje stond. Even wist ik niet meer wat hun telefoonnummer was, en toen ik het me weer herinnerde, had ik moeite om het in te toetsen. Alsof mijn vingers niet meer goed functioneerden.

Ik hoopte dat zij niet degene zou zijn die opnam, maar dat was wel het geval. Haar stem klonk luid en geërgerd omdat ze op dit late uur nog gebeld werd.

‘Kitty.’ Ik drukte de hoorn tegen mijn oor en sloot mijn ogen. ‘Met mij, Ellie.’

‘Ellie, hoe...’

‘Ik heb slecht nieuws,’ zei ik. En toen, nog voordat ze iets had kunnen zeggen: ‘Greg is dood.’ Het bleef volkomen stil aan de andere kant van de lijn, alsof ze had opgehangen. ‘Kitty?’

‘Hallo,’ zei ze. Haar stem klonk zwak, alsof ze ver weg was. ‘Ik geloof dat ik het niet helemaal begrijp.’

‘Greg is dood,’ herhaalde ik. ‘Hij is omgekomen bij een auto-ongeluk. Ik heb het zelf nog maar net gehoord.’

‘Neem me niet kwalijk,’ zei Kitty. ‘Heb je een momentje?’

Ik wachtte, en toen klonk er een andere stem, een enigszins norse stem, die duidelijk niet gediend was van flauwekul. ‘Ellie. Met Paul hier. Wat heeft dit te betekenen?’

Ik herhaalde wat ik had gezegd. Het klonk steeds onwerkelijker.

Paul Manning liet een kort, zenuwachtig hoestje horen. ‘Dood, zei je?’ Op de achtergrond hoorde ik gesnik.

‘Ja.’

‘Maar hij is pas achtendertig.’

‘Het was een verkeersongeluk.’

‘Een aanrijding?’

‘Ja.’

‘Waar?’

‘Weet ik niet. Ik weet niet meer of ze me dat verteld hebben; misschien wel. Het was moeilijk om alles tot me door te laten dringen.’

Hij stelde me nog wat vragen, gedetailleerde, waarop ik in geen enkel geval het antwoord wist. Alsof hij aan feitenmateriaal een gevoel kon ontlenuen dat hij alles onder controle had.

Toen toetste ik het nummer van mijn eigen ouders in. Zo doe je dat toch? Ook al zijn de relaties afstandelijk, dat is de juiste volgorde. Eerst zijn ouders, dan de mijne. De naaste familie. Maar er werd niet opgenomen, en toen schoot me weer te binnen dat ze op maandag hun quizavondje in de pub hadden. Ze zouden er tot sluitingstijd blijven. Ik verbrak niet meteen de verbinding maar bleef luisteren hoe de telefoon overging. Op de wekker aan Gregs kant van het bed zag ik dat het dertien minuten over negen was. Het zou nog vele uren duren voordat het ochtend werd. Wat moest ik in de tussentijd doen? Moest ik al gaan bellen en de mensen in volgorde van afnemende betrokkenheid het nieuws meedelen? Zo deed je het als je een baby had gekregen, maar deed je het ook zo als je man was overleden? En wie moest ik het eerst op de hoogte stellen? Toen kreeg ik ineens een ingeving.

Ik vond haar privénummer in het oude adresboekje van Greg. De telefoon ging een aantal malen over – vier, vijf, zes keer. Het had iets van een afschuwelijk spelletje. Als je opneemt, leef je nog. Zo niet, dan ben je dood. Of misschien gewoon niet thuis.

‘Ja, hallo.’

‘O.’ Even kon ik geen woord uitbrengen. ‘Spreek ik met Tania?’ vroeg ik, al wist ik het antwoord al.

‘Ja. Met wie spreek ik?’

‘Met Ellie.’

‘Ellie. Hoi.’

Ze zweeg, verwachtte waarschijnlijk dat ik haar zou uitnodigen voor het een of ander. Ik haalde diep adem en herhaalde de onzinnige tekst nog eens. ‘Greg is dood. Een verkeersongeluk.’ Ik onderbrak haar betuigingen van afschuw. ‘Ik heb jou gebeld omdat jij, eh... omdat jij misschien bij hem zou zijn geweest, dacht ik. In de auto.’

‘Ik? Hoe bedoel je?’

‘Er zat iemand bij hem in de auto. Een vrouw. Ik dacht: het zal wel iemand van kantoor zijn, dus ik nam aan dat...’

‘Allebei dood?’

‘Ja.’

‘Jezus.’

‘Ja.’

‘Ellie, wat afschuwelijk. Mijn god, ik kan het nauwelijks geloven. Ik ben zo ontzettend...’

‘Weet jij wie het geweest zou kunnen zijn, Tania?’

‘Nee.’

‘Hij is niet samen met iemand vertrokken?’ vroeg ik. ‘Of had hij soms een afspraak?’

‘Nee. Hij is rond halfzes weggegaan. En ik had hem al horen zeggen dat hij nu eens een keer bijtijds thuis wilde zijn.’

‘Zei hij dat hij rechtstreeks naar huis zou gaan?’

‘Zo heb ik het opgevat, ja. Maar Ellie...’

‘Ja?’

‘Het is misschien niet wat je denkt.’

‘Wat denk ik dan?’

‘Niks. Zeg, als ik iets kan doen, wat dan ook, hoef je maar te...’

‘Dank je,’ zei ik, en ik onderbrak haar door de verbinding te verbreken.

Wat dacht ik? Hoezo zou het niet zijn wat ik dacht? Ik wist het niet. Ik wist alleen dat het buiten koud was, dat de tijd voorbijkroop en dat ik niets kon doen om die te versnellen. Ik kroop naar beneden, ging in de huiskamer op de bank zitten en trok Gregs trui over mijn knieën. Zo wachtte ik tot het ochtend werd.

Het geluid van de krant en vervolgens, een paar minuten later, van een aantal brieven die door de brievenbus werden geschoven en op de mat vielen, bracht weer onder mijn aandacht dat er een buitenwereld was die zich opdrong. Het zou niet lang duren of er moest van alles gebeuren, er zouden verantwoordelijkheden gedragen en regels in acht genomen moeten worden. Maar eerst belde ik Tania weer.

‘Sorry,’ zei ik. ‘Ik wilde je te pakken krijgen voordat je naar je werk ging.’

‘Ik heb er de hele nacht aan moeten denken,’ zei ze. ‘Ik heb nauwelijks geslapen. Ik kan het maar niet geloven.’

‘Als je op kantoor komt, zou je dan alsjeblieft kunnen nagaan met wie Greg gisteren afspraken had?’

‘Hij is de hele dag gewoon op kantoor geweest en is toen naar huis gegaan.’

‘Maar misschien is hij onderweg nog bij een klant geweest, of heeft hij ergens iets afgegeven. Misschien kun je toch even een blik in zijn agenda werpen.’

‘Ik wil alles voor je doen, Ellie,’ zei Tania. ‘Maar wat kan er nou voor bijzonders zijn geweest?’

‘Vraag eens aan Joe of Greg gisteren iets tegen hem heeft gezegd.’

‘Joe was gisteren niet op kantoor; hij was bij een klant.’

‘Het was een vrouw.’

‘Ja, dat zei je al. Ik zal mijn best doen.’

Ik bedankte haar en legde de telefoon neer. Meteen ging hij

weer over. Gregs vader had een paar vragen die hij me wilde stellen. Zijn woorden klonken formeel en ingestudeerd, alsof hij had opgeschreven wat hij tegen me wilde zeggen. Ik kon geen van zijn vragen beantwoorden. Alles wat ik wist had ik hem al verteld. Hij zei dat Kitty de hele nacht niet had geslapen. Ik vroeg me af of het hem erom te doen was wie het meeste rouwde. Toen hij neerlegde had ik het gevoel dat ik voor een examen gezakt was. Dat ik als echtgenote tekortschoot. Als weduwe. Ik schoot bijna in de lach bij het woord. Zo'n woord sloeg niet op mensen als ik. Het was meer iets voor oude vrouwen met een hoofddoekje die hun boodschappentas op wieltjes achter zich aan sleepten, vrouwen die er niet van opkeken dat ze weduwe waren geworden, die zich daarop hadden voorbereid en het accepteerden.

In gedachten liet ik het moment waarop de politieagente me het nieuws vertelde weer aan me voorbijgaan, dat keerpunt. Het was alsof er toen een streep door mijn leven was getrokken. Alles wat er verder nog zou gebeuren, zou anders zijn. Ik had totaal geen honger of dorst, maar besloot dat ik toch iets moest eten en drinken. Ik liep de keuken in, en toen ik Gregs leren jasje over een stoelleuning zag hangen, raakte dit me zo dat ik nauwelijks nog kon ademen. Daar had ik altijd over geklaagd. Waarom kon hij zijn jasje niet gewoon aan een haakje hangen, zodat niemand er last van had? Nu bukte ik en snoof eraan om zijn geur te ruiken. Van dit soort momenten zouden er nog vele volgen. Al tijdens het koffiezetten dienden die zich aan. De koffie kwam uit Brazilië – zijn favoriete merk. De beker die ik uit de kast pakte, had Greg voor de grap in de cadeauwinkel van een kernenergiecentrale gekocht. Toen ik de koelkast opendeed, werd ik overstelpt met herinneringen aan dingen die hij had aangeschaft, dingen die ik voor hem had gekocht, dingen waar hij een voorkeur voor had en dingen waar hij niets van moest hebben.

Ik bedacht dat alles thuis bijna nog net zo was als toen hij de deur uit ging, maar dat ik met elke handeling die ik verrichtte, iedere keer als ik een deur opendeed, iedere keer als ik een voorwerp gebruikte of verplaatste, zijn aanwezigheid verder verminderde, hem weer iets doder maakte. Maar aan de andere kant, wat maakte het uit? Dood is dood. Ik pakte zijn jasje en deed waar ik

altijd zo tegen hem over had gezeurd: ik hing het aan de kapstok in de gang.

Mijn mobiele telefoon lag op het tafeltje in de gang, en ik zag dat ik een sms had ontvangen. Toen zag ik dat die van Greg was, en even had ik het gevoel alsof iemand mijn hart had vastgepakt en met beide handen had uitgewrongen, zoals je een handdoek uitwringt. Met dikke vingers haalde ik het bericht tevoorschijn. Het was de vorige dag verstuurd, kort nadat ik me er zo over had opgewonden dat hij langer op kantoor zou blijven dan hij had beloofd, en dat was niet erg lang. ‘Sorry, sorry, sorry, sorry, sorry. Ik ben een stomme idioot.’ Ik staaarde naar het bericht en drukte toen de telefoon tegen mijn wang, alsof ik in die boodschap nog iets van hem zou kunnen vinden dat in me kon doordringen.

Ik pakte mijn koffie, zijn adresboekje, mijn eigen adresboekje en een notitieblok en begon te bedenken wie ik moest bellen. Meteen moest ik terugdenken aan het feestje dat we eerder in het jaar hadden gegeven, halverwege tussen zijn verjaardag en de mijne. Ook toen hadden we met deze adresboekjes aan deze tafel gezeten, en ook toen hadden we dit soort beslissingen moeten nemen. Wie moest er absoluut worden uitgenodigd? Wie wilden we erbij hebben? Wie niet? Als we X uitnodigden, moesten we ook Y uitnodigen. En als we A uitnodigden, konden we B niet uitnodigen. Ik voelde dat ik niet goed kon nadenken en bedacht dat ik alles moest opschrijven, zodat ik niet iemand vergat of per ongeluk twee keer belde. Sommigen moest ik zien te bereiken voordat ze naar hun werk vertrokken. Maar om te beginnen belde ik mijn ouders nog een keer. Ik zag ertegen op, maar ik wist dat ze ’s ochtends om deze tijd allebei thuis zouden zijn. Mijn vader nam op en riep onmiddellijk mijn moeder erbij, zodat ik ze allebei tegelijk kon spreken. Toen begonnen ze me een heel verhaal te vertellen over een vriend van hen – ik kende Tony toch nog wel? – bij wie onlangs suikerziekte was geconstateerd, doordat hij te veel at natuurlijk. Of ik dat niet belachelijk vond, vroegen ze, waarom had zo iemand zichzelf niet wat beter in de hand? Ik probeerde hen steeds te onderbreken, en ten slotte lukte het me om tussen twee zinnen met luide stem ‘Alsjeblieft!’ te roepen, waarna ik eruit gooide wat ik zelf wilde zeggen.

Er kwam een stortvloed van emoties los, en veel vragen. Wanneer was het gebeurd? Was met mij alles in orde? Had ik hulp nodig? Moest mijn moeder meteen naar me toe komen? Of moesten ze allebei komen? Had ik mijn zus al op de hoogte gebracht of moesten zij dat voor me doen? En tante Caroline, die moest het toch beslist weten! Ik zei dat ik moest ophangen, dat ik nog zou terugbellen, maar dat ik nu andere mensen moest bellen en andere dingen te doen had. Toen ik de telefoon had neergelegd, dacht ik daarover na. Wat waren dat voor andere dingen die ik te doen had? De overlijdensakte laten opstellen. Het testament lezen. De begrafenis regelen. Wat moest ik allemaal doen, of ging het vanzelf?

Ik moest Joe spreken, Gregs zakenpartner en goede vriend. Maar ik kreeg zijn antwoordapparaat, en ik kon het niet over mijn hart verkrijgen om hem op die manier het nieuws mee te delen. Ik stelde me zijn gezicht voor op het moment dat hij het zou horen, zijn stralende blauwe ogen. Bij hem zouden wel de tranen komen die bij mij achterwege bleven. Tania moest het hem maar namens mij vertellen. Dat zou ze toch al willen, bedacht ik: ze werkte pas bij het bedrijf en adoreerde Joe zoals een schoolmeisje een filmster.

Ik bladerde zowel Gregs adresboekje als het mijne door en kwam uiteindelijk uit op een totaal van drieënveertig namen. Het was een selecter groepje dan we op ons feestje hadden uitgenodigd. Toen hadden we ook mensen gevraagd die we sinds het feestje van het voorgaande jaar niet hadden gezien, verschillende burens maar ook mensen die we langzamerhand uit het oog verloren. Zij zouden het nieuws nu via via moeten vernemen, en misschien zouden sommigen het nooit te weten komen. Zij zouden zich nog weleens afvragen hoe met Greg en Ellie was, maar dan zouden ze al gauw weer overgaan tot de orde van de dag.

Ik pakte de telefoon en begon mensen te bellen, min of meer in de volgorde waarop ik hun namen uit mijn adresboekje en vervolgens uit dat van Greg had overgenomen. De eerste was Gwen Abbott, een van mijn oudste vriendinnen, en de laatste was Ollie Wilkes, Gregs enige neef met wie hij contact was blijven houden. In het begin slaagde ik er maar nauwelijks in het nummer in te

toetsen, zo hevig trilden mijn handen. Toen ik Gwen het nieuws vertelde en haar kreet van afschuw en verbazing hoorde, had ik het gevoel dat ik alles weer van begin af aan meemaakte, maar dan erger, omdat ik nu de slag moest incasseren terwijl ik al zo gewond en gekwetst was. Toen ik de telefoon neerlegde kon ik alleen maar voor me uit kijken en naar lucht happen, alsof ik hoog in de bergen was en zuurstoftekort had. Zo kon ik niet doorgaan, voelde ik, bij iedereen die ik sprak steeds weer die ervaring doormaken.

Maar het werd makkelijker. Ik ontdekte met welke bewoordingen ik me het beste kon uitdrukken en oefende me daarin voordat ik de gesprekken begon. ‘Hallo, met Ellie. Ik heb slecht nieuws...’ Na een paar keer ging het gesmeerd. Ik kon de gesprekken laten verlopen zoals ik wilde en ze ook snel beëindigen. Ik had daar een paar standaardzinnen voor: ‘Ik heb nog veel te doen.’ ‘Het spijt me, ik kan het op het moment niet opbrengen om over hem te praten.’ ‘Heel aardig van je.’ Het moeilijkst was het gesprek met Gregs vriend Fergus, die hem veel langer had gekend dan ik en die zijn hardloopmaatje, zijn vertrouweling, zijn surrogaatbroer en zijn getuige bij ons huwelijk was geweest. ‘Hoe ga je dat een plaats geven, Ellie?’ zei hij. Toen ik hem dat met zijn verbijsterde, krakerige stem hoorde zeggen, dacht ik: zo voel ik dat ook – dat weet ik niet. Mijn verdriet was iets wat zich voor me verstopte, het verschool zich op een plek waar ik het niet zag en van waar het me kon bespringen op het moment dat ik er het minst op bedacht was.

Halverwege de lijst werd er dringend op de deur geklopt, en toen ik opendeed, stond daar Joe. Hij had een pak aan en droeg de vertrouwde dunne aktetas waarvan Greg altijd plagerig tegen hem had gezegd dat er waarschijnlijk niks in zat en dat die alleen voor de show diende. Hij had geen blauwe plekken of andere wonden, maar toch zag hij eruit als iemand die een vechtpartij achter de rug had en daarin het onderspit had gedolven – hij wankelde, zag bleek en keek versuft uit zijn ogen. Voordat ik iets kon zeggen, stapte hij over de drempel en sloot me in zijn armen. Het enige wat ik kon denken, was dat hij zo anders aanvoelde dan Greg. Groter en breder, en hij rook ook anders, naar zeep en leer.

Ik wilde niets liever dan mijn zelfbeheersing verliezen en in zijn

armen uithuilen, maar op de een of andere manier kon ik het niet. In plaats daarvan barstte Joe in snikken uit. De tranen liepen over zijn doorgroefde gezicht, en hij zei tegen me dat mijn man een prachtkerel was geweest en dat het zo'n geluk was dat hij mij had leren kennen. Hij zei dat hij me als zijn zus beschouwde en dat ik de komende weken maar op hem moest steunen. Hij kustte me op beide wangen, hield mijn handen vast en zei met nadruk dat ik me vooral niet sterker hoefde voor te doen dan ik was. Hij schuurde de pan waarin ik de risotto had laten aanbranden en zette de vuilnisbak buiten. Hij ruimde zelfs hier en daar de rommel op en begon fanatiek maar zonder dat het enige zin had kranten op stapeltjes te leggen en boeken terug in de kast te zetten, totdat ik zei dat hij ermee op moest houden. Toen vertrok hij en ging ik door met de dingen die me te doen stonden.

Zodra ik iemand het nieuws had meegedeeld, vinkte ik zijn of haar naam af op het papier dat voor me lag. Soms werd de telefoon opgenomen door een kind of een partner die ik niet of niet goed genoeg kende. Ik vroeg dan niet om de boodschap door te geven en zei niet eens mijn naam. Bij de mensen uit Gregs boekje ging het me minder goed af. Toen ik daar was aanbeland, waren velen al naar hun werk vertrokken. Mobiele nummers sloeg ik over. Ik moest er niet aan denken gesprekken te moeten voeren met mensen die zich in de trein met allemaal onbekenden om hen heen door mijn mededeling in verlegenheid gebracht zouden voelen en alleen met gedempte stem konden reageren.

Het ging minder snel dan ik had gedacht, omdat mensen me nu ook terug begonnen te bellen. Mensen die ik al had gesproken, hadden het nieuws verwerkt en bedacht wat ze me per se nog moesten zeggen of vragen. Sommigen hadden anderen op de hoogte gebracht, en zij belden mij op hun beurt onmiddellijk op om hun zegje te doen. En als ze de ingesprektoon hoorden, belden ze naar mijn mobiele telefoon, die ik na enige tijd maar uitzette. Later ontdekte ik dat als ze me niet mobiel konden bereiken, ze me een e-mail stuurden. Velen slaagden er echter wel in om me aan de lijn te krijgen, en dat leverde de ene betuiging van verdriet en afschuw na de andere op, die zich voor mijn gevoel gaandeweg leken samen te voegen tot één doorlopende jammerklacht. Na elk

telefoontje noteerde ik de naam van degene die ik gesproken had onder aan de lijst, zodat ik die persoon niet per ongeluk opnieuw zou bellen. Eén belster was geen kennis of familielid, maar was mevrouw Darby, een van de twee politieagentes die me het nieuws waren komen vertellen. Ze vroeg hoe het met me was, maar ik wist werkelijk niet wat ik moest zeggen.

‘Het spijt me als ik u stoort,’ zei ze, ‘maar heb ik het er gisteren met u over gehad dat het lichaam geïdentificeerd moet worden?’

‘Ik kan het me niet herinneren,’ zei ik.

‘Het is natuurlijk een nare tijd voor u,’ zei ze, waarna er een stilte viel.

‘O,’ zei ik. ‘U wilt dat ik het...’ – ik zweeg even – ‘dat ik mijn man identificeer. Maar u bent toch hier geweest? U hebt het me zelf verteld. U weet het dus al.’

‘Het moet gebeuren,’ zei ze. ‘Als het voor u onmogelijk is, kunt u het altijd door een familielid laten doen. Een broer bijvoorbeeld, of een van de ouders.’

‘Nee,’ zei ik meteen. Dat was een ondraaglijke gedachte. Door mijn huwelijk met Greg was hij de mijne geworden. Ik wilde niet dat zijn familie weer recht op hem zou laten gelden. ‘Ik doe het wel. Moet het vandaag?’

‘Als het kan.’

‘Waar is hij?’

Ik hoorde geknisper van papier.

‘Hij ligt in het mortuarium van het King George v-ziekenhuis. Weet u dat te vinden? Hebt u iemand die u ernaartoe kan brengen?’

Ik belde Gwen, en zij was bereid me naar het ziekenhuis te rijden, al zou dat, bedacht ik, betekenen dat ze zich ziek moest melden. Ik realiseerde me dat ik de kleren nog aanhad die ik op de ochtend van de vorige dag had aangetrokken. Greg had nog gezien dat ik ze aantrok. Hoewel, misschien had hij het niet bewust geregistreerd. Hij was er al zo aan gewend en had het ’s ochtends te druk om naar mij te kijken, maar hij was toch wel in de buurt geweest toen ik me aankleedde. Ik trok alles uit – zo verdween weer iets van mijn leven samen met Greg – en ging onder de douche.